

YOSHLARNI TA'LIM OLISHGA QIZIQTIRISH: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA SAMARALI STRATEGIYALAR**Rafiqova Madina Abdulhaxfiz qizi ¹**

Qo'qon universiteti Andijon filiali, Ijtimoiy – gumanitar fanlar fakulteti, filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi talabasi

madinabinu0630@gmail.com

Qo'shaqova Umida Doniyorbek qizi ²

Qo'qon universiteti Andijon filiali, Ijtimoiy – gumanitar fanlar fakulteti, filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi talabasi

kushakova_umida0400@icloud.com

Anotatsiya : Bugungi kunda yoshlarni ta'limga jalb etish va ularda bilim olishga bo'lgan ichki motivatsiyani shakllantirish muhim ijtimoiy vazifalardan biridir. Maqolada yoshlarning ta'limga qiziqishini oshirishga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Oila, maktab, o'qituvchilar, jamiyat va ommaviy axborot vositalarining ta'siri alohida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, raqamli platformalar, interaktiv ta'lim uslublari yosh avlodni rag'batlantirishda qanday rol o'ynashi bayon etiladi. Tadqiqotda so'rovnomalar, kuzatuvlar va mavjud ilmiy adabiyotlar asosida yondashuvlar ishlab chiqilgan. Natijalar yoshlarning ta'limga bo'lgan qiziqishini shakllantirishda ko'p omilli yondashuv zarurligini ko'rsatadi. Maqola ta'lim tizimi ishtirokchilariga, xususan, o'qituvchilar, ota-onalar va ta'lim siyosatini ishlab chiquvchilar uchun foydali tavsiyalar beradi. Umuman olganda, yoshlarni ta'limga qiziqitirish faqat bilim berish emas, balki ularning hayotiy maqsadlarini shakllantirishda muhim omil ekani isbotlanadi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, yoshlar, motivatsiya, o'qitish usullari, texnologiyalar, qiziqish, ota-ona roli, interaktiv ta'lim, rag'batlantirish, ijtimoiy omillar.

Kirish

Ta'lim – har bir jamiyat taraqqiyotining asosi, yoshlarning esa kelajagini belgilovchi eng muhim omildir. Ammo zamonaviy muhitda yoshlarning ta'limga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi turli sabablarga ko'ra susayib borayotganini kuzatish mumkin. Bu esa ta'lim sifati va natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shunday ekan, yoshlarni o'qishga qiziqitirish, ularni bilim olishga ruhlantirish muhim ijtimoiy va pedagogik vazifa bo'lib qolmoqda.

Yoshlar o'z bilimlarini chuqurlashtirish, hayotiy maqsadlarini aniqlash va jamiyatda faol ishtirok etishlari uchun kuchli ichki motivatsiyaga ega bo'lishlari zarur. Bunga erishishda nafaqat maktab va o'qituvchi, balki ota-ona, do'stlar, ommaviy axborot vositalari va texnologiyalarning ham o'rni katta. Ushbu maqolada yoshlarni ta'limga qiziqitirishga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, samarali yondashuvlar va motivatsion strategiyalar taklif etiladi.

Asosiy qism

Yoshlarni ta'limga qiziqitirishda bir nechta asosiy omillar muhim o'rin tutadi: oilaviy muhit, maktab tizimi, shaxsiy motivatsiya, ijtimoiy ko'mak va zamonaviy texnologiyalar. Har bir omil o'zaro bog'liq bo'lib, yoshlarning ta'limga bo'lgan munosabatini shakllantiradi.

1. Oila va ota-onaning roli: Yoshlar uchun birinchi motivator bu – ota-onadir. Ota-onaning ta'limga bo'lgan ijobiy munosabati, bolaning o'qishidagi muvaffaqiyatlarini qadrlashi, uni rag'batlantirishi farzandda ta'limga qiziqish uyg'otadi. Aksincha, befarqlik yoki haddan tashqari bosim bolaning qiziqishini so'ndirishiga olib keladi.

2. O'qituvchi va maktab muhitining ta'siri: Samarali ta'lim maktabda boshlanadi. O'qituvchining pedagogik mahorati, ochiq muloqoti, o'quvchini tinglashi va qo'llab-quvvatlashi yoshni o'qishga jalb etadi. Innovatsion va interaktiv usullar (masalan, o'yinlar, loyihaviy ishlar, muammoli savollar) o'quv jarayonini jonlantiradi va qiziqarli qiladi.

3. Shaxsiy motivatsiya va hayotiy maqsadlar: Yosh o'z hayotida nimaga erishmoqchi ekanini anglasa, o'qishning kerakligini tushunadi. Shu sababli, maktablarda hayotiy yo'nalish, kasb tanlash bo'yicha maslahatlar va motivatsion darslar tashkil qilish foydalidir.

4. Ijtimoiy tarmoqlar va OAV ta'siri: Bugungi kunda yoshlar katta vaqtni ijtimoiy tarmoqlarda o'tkazmoqda. Ushbu platformalarda ijobiy kontent (motivatsion videolar, ilmiy loyihalar, ilhomlantiruvchi hikoyalar) ularda bilimga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishi mumkin. Shu bilan birga, zararli kontentdan himoya qilish ham muhim.

5. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli ta'lim: Onlayn kurslar, mobil ilovalar, video darslar yoshlar uchun yanada qulay va o'ziga xos o'quv muhiti yaratadi. Masalan, interaktiv platformalar orqali dars o'tish, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar bilim olish jarayonini sezilarli darajada qiziqarli qiladi.

6. Rag'batlantirish tizimi: Yutuqlari uchun mukofotlash, tanlovlar va stipendiyalar yoshlarni o'z ustida ishlashga undaydi. Shuningdek, jamiyatda o'z o'rnini topgan, ta'lim orqali muvaffaqiyatga erishgan shaxslarning tajribasini o'rganish yosh avlodga kuchli motivatsiya beradi.

Yuqoridagilarni umumlashtirib aytganda, yoshlarni o'qishga qiziqitirishda har tomonlama, kompleks yondashuv zarur. Faqatgina dars berish bilan emas, balki ruhlantirish, hayotiy maqsadlar qo'yish, muhit yaratish orqali bilim olishga ishtiyoq uyg'otish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqola yozishda aralash tadqiqot metodlari qo'llanildi. Avvalo, mavjud ilmiy adabiyotlar va maqolalar tahlil qilindi. Shu bilan birga, 50 nafar maktab va kollej o'quvchilari o'rtasida qisqa so'rovnoma o'tkazilib, ularning ta'limga bo'lgan munosabati, qiziqish omillari va to'sqinlik qiluvchi sabablar o'rganildi. Sifatli metod sifatida 10 nafar o'qituvchi bilan intervyular o'tkazildi. Ular yoshlarni ta'limga qanday jalb qilishlari, qanday usullar ishlashini va qanday muammolar mavjudligini bayon etdilar. Ushbu ma'lumotlar asosida yoshlarni ta'limga qiziqitirishda eng samarali usullar aniqlanib, maqolaga ilmiy asoslar bilan kiritildi. Tadqiqotda shuningdek statistik axborotlar ham tahlil qilindi.

Natija

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yoshlarni ta'limga qiziqitirishda eng muhim omillar — ota-onaning roli, o'qituvchining yondashuvi va interaktiv ta'lim uslublari hisoblanadi. Respondentlarning aksariyati o'z qiziqishlari asosida o'qishga harakat qilishlarini, ammo ko'pincha tashqi rag'bat yetishmasligini bildirgan. Ta'limga qiziqishni oshiruvchi usullardan biri sifatida raqamli texnologiyalardan foydalanish eng samarali yo'llardan biri sifatida qayd etildi. Intervyu natijalariga ko'ra, yoshlar zamonaviy vositalar (masalan, onlayn platformalar, video darslar) orqali mustaqil o'rganishni yoqtiradilar. Shu bilan birga, ular uchun ijobiy muhit va rag'bat muhim motivatsiya vositasi bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchilar esa o'quvchilarning qiziqishini ushlab turishda o'z metodlarini yangilash va zamonaviy yondashuvlarga o'tish zarurligini ta'kidlashgan. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yoshlarni o'qishga qiziqitirish faqat nazorat va bosim orqali emas, balki ularga ishonch bildirish, qo'llab-quvvatlash va ularga o'z yo'llarini topishga yordam berish orqali amalga oshiriladi.

Xulosa

Yoshlarni ta'lim olishga qiziqitirish – bu murakkab, ammo hal qilinadigan muammo. Ushbu maqolada ta'limga qiziqish pasayishining sabab va omillari, shuningdek ularni bartaraf etish yo'llari chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'limga qiziqishni shakllantirishda ota-ona, o'qituvchi, maktab muhiti, texnologiyalar va jamiyatning umumiy ta'siri muhim rol o'ynaydi. Har bir yosh o'z dunyoqarashi, ehtiyojlari va shaxsiy tajribasi bilan o'ziga xos bo'lgani sababli, ularni qiziqitirish uchun individual yondashuvlar zarur.

Zamonaviy dunyoda raqamli texnologiyalar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengaymoqda. Yoshlarning bu sohaga bo'lgan qiziqishi ortib borayotgan bir vaqtda, an'anaviy ta'lim usullarini zamonaviy yondashuvlar bilan birlashtirish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim jarayonida mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv, ijodkorlik va ijtimoiy faollikni shakllantirish asosiy maqsad bo'lishi kerak.

Shuningdek, yoshlarni maqsadli ravishda rag'batlantirish, muvaffaqiyatlarini tan olish, hayotiy namunalarni ko'rsatish, kasb va kelajak hayoti bilan bog'lab motivatsiya berish ta'limga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Bu borada o'qituvchilar va ota-onalar o'zaro hamkorlikda ishlashi kerak.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni ta'limga qiziqitirishda yagona formuladan ko'ra, ko'p tomonlama, kompleks yondashuvlar samarali natija beradi. Buning uchun har bir ta'lim ishtirokchisi o'z o'rnini to'g'ri anglab, zamon bilan hamnafas harakat qilishi lozim. Faqat shunda bilimga chanqoq, maqsadli va faol yosh avlodni tarbiyalash mumkin bo'ladi.

Manbalar:

1. Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions.
2. Vroom, V.H. (1964). Work and Motivation.
3. Dörnyei, Z. (2001). Motivational Strategies in the Language Classroom.
4. Harmer, J. (2007). The Practice of English Language Teaching.
5. Robbins, S.P. & Judge, T.A. (2019). Organizational Behavior.
6. UNESCO. (2021). Global Education Monitoring Report.
7. OECD. (2020). Trends Shaping Education.
8. Ilyin, E.P. (2010). Motivatsiya va motivlar.
9. Yusufjonov, B. (2022). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar.
10. Qodirov, A. (2019). Ta'limda motivatsion yondashuvlar.

11. Tashkent State Pedagogical University. (2023). Yoshlarning ta'limga munosabati bo'yicha tadqiqot.
12. Davletshin, A.A. (2021). Ota-onalarning ta'limga ta'siri: psixologik tahlil